Gwnaed yn bosibl gan | Made possible with
Cronfa Treftadaeth
Heritage Fund

Diolch i chwaraewyr y Loteri Genedlaethol
Thanks to National Lottery players

CALON TAF

calontaf.co.uk

CalonTaf@rctcbc.gov.uk

DARGANFOD PARC YNYSANGHARAD:

Taith Trwy Amser a Choffadwriaeth

Canllaw i Athrawon ar Ddysgu Gweithredol trwy Dreftadaeth a Choffadwriaeth

Mae Parc Coffa Ynysangharad yn ofod unigryw lle mae hanes, natur, hamdden, coffâd a chysylltiadau dynol yn dod ynghyd i roi profiad dysgu cyfoethog i'ch disgyblion.

Mae'r canllaw yma'n cyd-fynd â'n pecynnau addysgol: **Barod am Gêm!** ac **Eco-Archwilwyr mewn Mannau Gwyrdd**

CWRICWLWM I GYMRU

Mae'r adnodd yma wedi'i greu ar gyfer cam cynnydd 3, ond mae modd ei addasu i'w ddefnyddio ar gamau eraill.

Parc Coffa YNYSANGHARAD
War Memorial Park
Pontypridd CF37 4PE

Trawsnewid Trefi
Transforming Towns

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

RHONDDA CYNON TAF

Mae croeso i chi gyfathrebu â ni yn y Gymraeg | You are welcome to communicate with us in Welsh

53089-22 • 2025

HANES A THREFTADAETH Y PARC:

Mae Parc Coffa Ynysangharad yn dyst i ysbryd a gweledigaeth gyfunol cymuned Pontypridd.

Doedd y parc yma ddim yn rhodd gan gymwynaswr cyfoethog fel sawl parc arall tebyg, ond fe'i prynwyd trwy danysgrifiad cyhoeddus a chyfraniadau o Gronfa Les y Glowyr. Dyma enghraifft bwerus o bwrpas a rennir wrth i bobl leol, wedi'u hamgylchynu gan ddiwydiannau trwm a oedd yn effeithio ar eu hiechyd, gydnabod gwerth mannau gwyrdd, cyfleoedd hamdden a gweithgareddau chwaraeon.

Agorwyd y parc yn swyddogol ym 1923 gan Is-iarll Allenby, pennaeth llu Alldaith yr Aifft yn ystod y Rhyfel Byd Cyntaf. Ychydig iawn y mae cynllun y parc wedi newid ers iddo agor gan gadw llawer o'i nodweddion gwreiddiol, gan ei wneud yn ddelfrydol ar gyfer dysgu am hanes y parc a'r cymunedau y mae'n eu gwasanaethu.

Cliciwch yma i ddysgu rhagor o wybodaeth am hanes diddorol y parc:
www.rctcbc.gov.uk/ParcCoffaYnysangharadPontypridd

Mae chwaraeon wedi bod yn ddarpariaeth bwysig yn y parc erioed.
I weld adnoddau dysgu ynglŷn â'r pwnc yma, bwriwch olwg ar 'Barod am Gêm!' Parc Coffa Ynysangharad: Canllaw i Athrawon ar Ddysgu Gweithredol trwy Dreftadaeth Chwaraeon'.

Nodweddion Allweddol y Parc:

- **Cerflun Evan James a James James:**

Wedi'i chodi ym 1930, dyma gofeb i'r tad a'r mab a gyfansoddodd anthem genedlaethol Cymru, Hen Wlad Fy Nhadau / Land of My Fathers.

- **Cofebion Rhyfel:**

O'r dechrau, bwriad y parc oedd bod yn fan coffa. Y bwriad gwreiddiol oedd anrhydeddu'r rhai o Bontypridd a fu farw yn y Rhyfel Byd Cyntaf, ond mae bellach yn coffáu pobl leol a wnaeth yr aberth eithaf mewn gwasanaeth i'w gwlad.

- **Yr Ardd Isel:**

Adeiladwyd yr ardd isel ym 1923 ac fe'i dylanwadwyd gan ddyluniad tirwedd Eidalaidd.

- **Y Seindorf:**

Agorodd y seindorf ym 1926 ac mae'n tynnu sylw at rôl y parc fel canolbwynt diwylliannol sy'n ymestyn y tu hwnt i weithgareddau chwaraeon. Mae cerddoriaeth yn dal i gael ei chwarae yma.

- **Y Lido:**

Croesawyd yr ymwelwyr cyntaf i Lido Cenedlaethol Cymru, sydd mewn adeilad rhestredig gradd II, ar 30 Gorffennaf 1927. Cafodd yr adeilad ei adfywio a'i diweddaru yn 2015. Dyma'r unig lido awyr agored sy'n parhau i fod ar agor yng Nghymru.

THEMÂU A PHYNCIAU

Ers iddo agor, mae'r parc wedi hyrwyddo gwerth gofod cymunedol. Mae dysgu am y rhain yn cynnig cyfleoedd dysgu cyfoethog i'ch disgyblion.

Gyda hyblygrwydd y cwricwlwm newydd, mae modd integreiddio amrywiaeth o brofiadau dysgu yn eich gwersi, gan sicrhau bod eich disgyblion yn elwa i'r eithaf ar eu hamser yn y parc, gyda digon o waith ystafell ddosbarth dilynol.

- **GWELEDIGAETH AC ANGERDD:**
  Pwysigrwydd pŵer cymunedol.
- **YSGYFAINT Y DREF:**
  Pwysigrwydd mannau agored ar gyfer iechyd a lles gweithwyr ar ddechrau'r 20fed ganrif.
- **PONTYPRIDD DIWYDIANNOL:**
  Cyn i'r diwydiannau glo a haearn ddatblygu, pentrefan bychan oedd Pontypridd. Ehangodd yn sylweddol wrth i nifer o lofeydd ddod yn ganolbwynt trafnidiaeth pwysig.
- **COFEBION RHYFEL:**
  Pwysigrwydd cofio, symbolaeth a choffáu.
- **NATUR - BIOAMRYWIAETH:**
  Newid yn yr hinsawdd a chynefin.
- **CYSYLLTIAD CYMUNEDOL:**
  Hanesion llafar. Ddoe a Heddiw Dyfodol y parc.

CYNEFIN, CYMRU FYD-EANG A PHROFIADAU AMRYWIOL

Er ei fod yn nodwedd amlwg yn y dirwedd leol, mae'r parc yn ficrocosm sy'n adlewyrchu cydgysylltiad Cymru a'r byd.

Trwy ei bobl, treftadaeth chwaraeon, dylanwadau pensaernïol, gofodau coffaol, ac amgylcheddau naturiol, mae'r parc yn cynnig nifer o bynciau ar gyfer gwneud cysylltiadau byd-eang.

Drwy ategu eich archwiliadau drwy'r parc gydag ymchwil yn archifdy'r sir, y llyfrgell leol, ac adnoddau cymunedol, byddwch chi'n sicrhau bod eich disgyblion yn cael y profiad dysgu gorau posibl.

SGIL A HER

Mae pob gweithgaredd yn cynnig cyfres wahanol o heriau y gall y disgyblion eu harchwilio a'u trafod:

- **AR GYFER PLANT IAU (9-11):**
  Canolbwyntio ar hwyl a sgiliau sylfaenol.
- **AR GYFER PLANT HŶN (12-14):**
  Cyflwyno rheolau mwy cymhleth, annog meddwl strategol a chynnwys rhagor o gyd-destun hanesyddol.

Gall pob gweithgaredd gael ei symleiddio neu ei wneud yn fwy heriol, yn dibynnu ar oedran y disgyblion.

MANTEISION I ATHRAWON:

- Bodloni Cynefin
- Cynnig cyfleoedd ar gyfer gweithgareddau ar draws y Meysydd Dysgu a Phrofiad (AOLE)
- Ennyn diddordeb disgyblion o bob gallu academaidd a chorfforol
- Datblygu ymwybyddiaeth a balchder yn hanes a threftadaeth yr ardal
- Addas i addysgu bob blwyddyn academaidd
- Dim angen unrhyw wybodaeth arbenigol gan yr athro/athrawes
- Addas i'w ddefnyddio i sefydlu cysylltiadau ag unigolion lleol

CALON TAF

SYNIADAU A GWEITHGAREDDAU

GWYDDONIAETH A THECHNOLEG

- Mae'r parc yn gartref i amrywiaeth fawr o goed collddail a bytholwyrdd. Mae'r rhain yn cynnwys coed derw Twrci, castanwydd, pilcoes y ddinas, derw bythwyrdd, helyg wylofus a chedrwydd Libanus.
- Mae gwrychoedd a gwelyau blodau'n hardd i edrych arnyn nhw, ond maen nhw hefyd yn gynefin gwych i adar, mamaliaid bychain, infertebratau a thrychfilod, lle gallan nhw gysgodi, bwydo a bridio.
- Mae bellach gan y parc sawl ardal heb eu torri, sef y parthau gwyllt. Mae'r rhain yn annog rhagor o amrywiaeth i ffynnu na pharthau mwy ffurfiol.

Mae parthau ffurfiol ac anffurfiol yn cynnig ystod eang o gyfleoedd dysgu sy'n cynnwys:

- **Astudiaeth Bioamrywiaeth:**
  Adnabod a chofnodi gwahanol blanhigion ac anifeiliaid yn y parc, ac ymchwilio i ecosystem a chadwyni bwyd y parc.
- **Tywydd a Hinsawdd:**
  Arsylwi a chofnodi patrymau tywydd dros gyfnod o amser.
- **Tirwedd:**
  Deall cysyniadau fel erydiad, hindreulio a'r gylchred ddŵr, a thrafod newid hinsawdd a'i effaith ar ecosystem y parc.
  - Dogfennu tirweddau, pensaernïaeth a bywyd gwyllt y parc trwy ffotograffiaeth neu ffilm. Llunio traethawd llun neu ffilm fer sy'n arddangos hanfod y parc.

GWEITHGAREDD

CAPSIWL AMSER COED

Amcan: Myfyrio ar etifeddiaeth y parc, deall cronoleg ac ystyried yr amgylchedd.
Gweithgaredd: Papur, peniau/pensiliau.

Dywedwch wrth y disgyblion i sefyll o amgylch coeden benodol yn y parc.
- Trafodwch oed y goeden, ei rôl yn yr amgylchedd ac fel cynefin.
- Ystyriwch yr hyn y mae wedi'i 'dystio' drwy gydol ei hoes.
- Gofynnwch i'ch disgyblion dynnu llun o'r goeden ac ysgrifennu neges o obaith ar gyfer dyfodol y parc.

MATHEMATEG A RHIFEDD

- **Mesur ac Amcangyfrif:**
  Mesurwch bellteroedd, arwynebeddau a chyfeintiau yn y parc, megis maint ardaloedd penodol neu uchder coed. Amcangyfrifwch nifer y bobl sy'n defnyddio'r parc dros gyfnod o amser.
- **Geometreg:**
  Dadansoddwch y siapiau a'r patrymau sydd yng nghynllun a phensaernïaeth y parc.
- **Casglu a Dadansoddi Data:**
  Casglwch ddata ar ddefnydd y parc (sut mae pobl yn defnyddio'r parc, pa chwaraeon maen nhw'n eu chwarae, lle maen nhw'n ymlacio?). Dewch i gasgliadau ar dueddiadau o'r canfyddiadau.

GWEITHGAREDD

HER DYLUNIO CYNLLUNWYR PARCIAU

Amcan: Deall y bwriadau y tu ôl i ddyluniad y parc a'i gysylltiad ag iechyd a lles.
Deunyddiau: Papur, peniau/pensiliau.

Cyflwynwch y cysyniad o gynllunio trefol. Nid ymddangos dros nos wnaeth y parc - roedd wedi'i gynllunio'n ofalus i fanteisio i'r eithaf ar y gofod. Cafodd pob nodwedd, gan gynnwys pob coeden a llwyn, eu rhoi yno'n fwriadol i wneud i'r parc edrych yn ddeniadol ac i wneud y gorau o'r gofod oedd ar gael ar gyfer chwaraeon ac ymlacio.
- Rhannwch y disgyblion yn grwpiau a gofyn iddyn nhw fapio'r parc, gyda'i nodweddion a'i lwybrau.

SYNIADAU A GWEITHGAREDDAU

Y DYNIAETHAU

- **Ymchwil Hanes Lleol:**
  Ymchwiliwch i hanes y parc, gan gynnwys ei sefydlu a'i rôl yn y gymuned. Ymchwiliwch i bobl ac achlysuron sy'n cael eu coffáu yng nghofebion y parc. Ewch ati i gyfweld trigolion lleol i gasglu hanesion llafar am y parc a'i arwyddocâd.
- **Treftadaeth Ddiwydiannol:**
  Archwiliwch y cysylltiad rhwng y parc a gorffennol diwydiannol Pontypridd. Ymwelwch â safleoedd treftadaeth ddiwydiannol cyfagos a'u cysylltu â hanes y parc.
- **Daearyddiaeth:**
  Crëwch fapiau o'r parc, gan amlygu nodweddion allweddol a thirnodau. Defnyddiwch gwmpawdau a mapiau ar gyfer gweithgareddau cyfeiriannu. Dadansoddwch dopograffeg y parc a'i effaith ar ddraenio a defnydd tir.
- **Datganiad yr Asesiad o'r Effaith Amgylcheddol (EIA):**
  Ymchwiliwch i effaith amgylcheddol gweithgareddau dynol yn y parc ac o'i gwmpas. Aseswch rôl y parc wrth liniaru newid hinsawdd a hyrwyddo bioamrywiaeth. Datblygwch gynigion ar gyfer arferion cynaliadwy o fewn y parc.

GWEITHGAREDD

LLAIS Y GYMUNED

Amcan: Casglu safbwyntiau ar y parc a'i rôl yn y gymuned heddiw.
Deunyddiau: Dyfeisiau recordio, ffurflenni caniatâd, cwestiynau cyfweliad.

Gofynnwch i'r disgyblion baratoi cwestiynau am bwysigrwydd y parc, sut mae pobl yn ei ddefnyddio, a'u gobeithion ar gyfer ei ddyfodol.
- Ewch ati i gyfweld pobl leol.
- Rhannwch eu canfyddiadau gyda'r ysgol neu mewn achlysur cymunedol.

LLYTHRENNEDD AC IAITH

- **Ysgrifennwch gerddi, straeon neu ddramâu wedi'u hysbrydoli gan hanes, pobl neu nodweddion naturiol y parc.**
- **Datblygwch arwyddion rhyngweithiol neu baneli gwybodaeth ar gyfer y parc.**
- **Mae llythrennedd ac iaith yn rhan o bob gweithgaredd yn y pecyn yma.**

SYNIADAU A GWEITHGAREDDAU

CELFYDDYDAU MYNEGIANNOL

- **Celf a Dylunio:**
  Crëwch frasluniau, paentiadau, neu gerfluniau wedi'u hysbrydoli gan harddwch naturiol y parc. Defnyddiwch wrthrychau a ddarganfuwyd yn y parc (atgoffwch y disgyblion i ddewis brigau, dail neu flodau sydd eisoes wedi disgyn i'r llawr) i greu gosodiadau artistig neu gollage.
- **Dylunio a Phensaernïaeth:**
  Dadansoddwch elfennau dylunio ac arddulliau pensaernïol y parc. Dyluniwch nodweddion newydd neu welliannau ar gyfer y parc, gan ystyried ei gyd-destun hanesyddol ac anghenion presennol.

GWEITHGAREDD

ANRHYDEDDU EIN HANTHEM

Amcan: Ennyn balchder diwylliannol trwy ddysgu anthem genedlaethol Cymru, hyrwyddo cynwysoldeb a chymuned ymhlith disgyblion amrywiol.
Deunyddiau: Geiriau'r anthem (dwyieithog), recordiad sain o'r anthem, offerynnau cerdd (dewisol).

Ewch â'r disgyblion at gerflun Evan James a James James.

- Egluro pwysigrwydd anthemau cenedlaethol.
- Anogwch y disgyblion i fyfyrio ynghylch ystyr y geiriau a grym y gerddoriaeth.
- Ewch i'r seindorf i ganu'r anthem. Anogwch nhw i ysgrifennu eu hanthem eu hunain.

IAITH A LLYTHRENNEDD

- **Tywyswch y disgyblion ar daith gerdded ystyriol drwy'r parc, gan eu hannog i ganolbwyntio ar eu synhwyrau a'u hamgylchedd. Anogwch nhw i sylwi ar olygfeydd, synau, arogleuon a gweadau byd natur. Trafodwch sut mae hyn yn gwneud iddyn nhw deimlo.**
- **Trafodwch fanteision ymarfer corff rheolaidd a bod y tu allan ar gyfer iechyd corfforol a meddyliol.**
- **Bydd pob gweithgaredd yn y pecyn yma'n annog eich disgyblion i fwynhau'r awyr agored, waeth beth yw lefel eu gallu corfforol.**

RHAGOR O WYBODAETH:

Gwefan Parc Coffa Ynysangharad:
www.rctcbc.gov.uk/ParcCoffaYnysangharadPontypridd

Archifdy Morgannwg
www.glamarchives.gov.uk/cy

Llyfrgell Pontypridd:
www.rctcbc.gov.uk/LlyfrgellPontypridd

Archif Digidol Gwasanaethau Treftadaeth Rhondda Cynon Taf:
www.eintreftadaethrhct.com

COFEBION RHYFEL

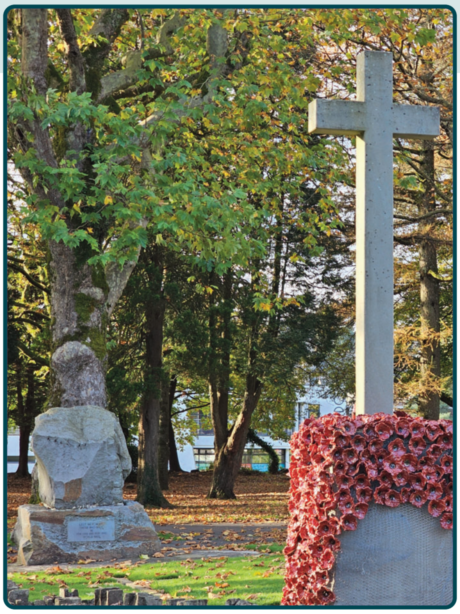

MEINI HANES:
DEALL RHYFEL AC ABERTH

- Mae dysgu am y cofebion rhyfel yn y parc yn bwysig er mwyn sefydlu gwerthoedd coffa, diolchgarwch, empathi a dyletswydd ddinesig ymysg pobl ifainc.
- Mae cofebion yn helpu plant a phobl ifainc i gysylltu â'r gorffennol a deall yr aberth a wnaed gan y rhai a ymladdodd mewn gwrthdaro. Maen nhw'n atgof diriaethol o ddigwyddiadau hanesyddol a chost ddynol rhyfel.
- Mae astudio bywydau'r rhai sy'n cael eu coffáu yn helpu i ddatblygu empathi a thosturi at eraill, gan ddeall effaith rhyfel ar unigolion, teuluoedd a chymunedau.
- Gall cofebion annog disgyblion i feddwl am sut y gallan nhw gyfrannu at fyd mwy heddychlon a chyfiawn.

Cydlyniant Cymunedol trwy Goffáu

- **Treftadaeth a gwerthoedd a rennir:**
  Mae cofebion rhyfel yn cynrychioli aberthau a gwerthoedd a rennir sy'n mynd y tu hwnt i wahaniaethau diwylliannol ac ethnig.
- **Gwrthdaro a'r unigolyn:**
  Gall clywed am wrthdaro yn y newyddion yn aml ein gwahanu oddi wrth ei effaith ar yr unigolyn a'i deuluoedd. Gall dysgu am bobl sydd wedi'u cofnodi ar y cofebion hybu empathi ar draws diwylliannau. Mae'n amlygu cyffredinolrwydd profiadau dynol ar adegau o wrthdaro a'r dyhead a rennir am heddwch.
- **Perthyn:**
  I drigolion mwy newydd, gall dysgu am y cofebion rhyfel a hanes lleol y bobl a enwir arnyn nhw eu helpu i deimlo'n fwy cysylltiedig â'u cartref newydd.
- **Dynoliaeth a rennir:**
  Mae cofebion rhyfel yn ein hatgoffa o freuder heddwch a phwysigrwydd cydweithio i atal gwrthdaro. Gweithiwch gyda'ch disgyblion i nodi gwerthoedd a dyheadau cyffredin i hyrwyddo ymdeimlad o undod a phwrpas.

GWEITHGAREDDAU

Mapio Cofebion:
Mapiwch leoliad y cofebion ar gynllun o'r parc.
Archwiliwch y symbolau a ddefnyddir arnyn nhw, megis delweddau, arysgrifau neu elfennau artistig. Ewch ati i ddeall pam y cawson nhw eu gosod mewn mannau cyhoeddus o'r fath.

Meini Hanes:
Ymchwiliwch i rai o'r unigolion a goffwyd.
Defnyddiwch bapurau newydd lleol ac archifau teulu a sir i olrhain unigolion. Anogwch fynegiant creadigol trwy gerddi, straeon byrion, gwaith celf, neu gyflwyniadau.

Cae Blodau Pabi:
Gofynnwch i bob plentyn wneud ac addurno pabi, pob un â neges bersonol arno.
Arddangoswch y pabi yn y parc (gyda chaniatâd), yn yr ysgol neu mewn canolfan gymunedol leol.

Cyngor i athrawon ar fynd â disgyblion i'r parc ac ar ddefnyddio'r daflen weithgaredd

Mynd â disgyblion i'r parc

Mae ymweld â'r parc yn brofiad cyffrous a hwyliog i'ch disgyblion ond mae'n bwysig gosod ffiniau clir gyda nhw cyn mynd allan.

Dyma rai awgrymiadau i'ch helpu i gael y gorau o'ch taith i'r parc.

- **DIOGELWCH:**
  Atgoffwch y disgyblion am reolau diogelwch sylfaenol, fel aros gyda'i gilydd, peidio â siarad â dieithriaid a gweiddi os ydyn nhw'n mynd ar goll. Cyflwynwch y disgyblion i staff y parc sydd yno i'ch helpu chi.
- **CYMORTH CYNTAF:**
  Dewch â phecyn ar gyfer mân anafiadau – gall anafiadau mân a chrafiadau ddigwydd wrth dreulio amser ym myd natur.
- **LLWYBRAU A MANNAU WEDI'U TOCIO:**
  Mae'n demtasiwn i redeg ym mhobman, ond mae'n bwysig cadw at lwybrau a mannau wedi'u tocio. Mae glaswellt hir a 'pharthau gwyllt' yn gartrefi i lawer o greaduriaid na ddylid tarfu arnyn nhw.
- **TRYSORAU BYD NATUR:**
  Mae'n iawn codi brigau, dail a blodau sydd eisoes wedi disgyn i'r llawr, ond dylen adael y rhai sydd heb yn eu lle er mwyn i bawb allu parhau i edmygu eu harddwch.
- **RHANNU'R GOFOD:**
  Bydd angen iddyn nhw gadw llygad am gerddwyr, rhedwyr a beicwyr.
- **PARCHU'R PARC:**
  Mae angen mynd â phob sbwriel yn ôl i'r ysgol neu ei roi mewn bin sbwriel.

Taflen Weithgaredd

Argraffwch y daflen weithgaredd dwyochrog ar gyfer pob un o'ch disgyblion cyn i chi ymweld â'r parc.

- Mae'r daflen ar gael yn Gymraeg a Saesneg, ac mae fersiwn liw a fersiwn du a gwyn.
- Sicrhewch fod y disgyblion wedi torri'r petryal ar y dudalen cyn gadael yr ysgol er mwyn arbed mynd â siswrn i'r parc.
- Mae'n ddelfrydol ar gyfer dysgu rhyngweithiol am dreftadaeth y parc.

Diolch am ddefnyddio'r pecyn yma i grwydro Parc Coffa Ynysangharad gyda'ch disgyblion. Gobeithio y cewch chi amser gwych yn darganfod ei ryfeddodau a chreu atgofion a fydd yn para am oes.

Detectifs Byd Natur

ym **MHARC COFFA YNYSANGHARAD**

CALON TAF

RHONDDA CYNON TAF

Torra'r petryal yma ar hyd y llinell doredig

HER DYLUNWYR PARC

Oeddet ti'n gwybod?

Mae popeth yn y parc yma wedi'i gynllunio'n ofalus! Mae'r llwybrau rwyt ti'n eu defnyddio, y coed a'r blodau, hyd yn oed y caeau chwaraeon i gyd wedi'u cynllunio i wneud y parc yn hardd ac i sicrhau bod digon o le i bopeth.

Fframio dy farn...

Gadewch i ni edrych ar y parc fel artist!

- Dalia'r ddalen yma i fyny yn agos at dy lygad (tua 10cm i ffwrdd) fel bod modd gweld trwy'r siâp petryal bach.
- Tro o gwmpas yn araf nes i ti ddod o hyd i olygfa rwyt ti'n hoff ohoni.
- Tynna lun o'r hyn rwyt ti'n ei weld y tu mewn i'r petryal yn y gofod nesaf ato.

Pam dewisais di'r olygfa yma? Beth oedd yn ei gwneud yn arbennig i ti?

COFLEIDIO COEDEN!

Faint ohonoch chi sydd eu hangen i gofleidio coeden?

Gweithia gyda dy ffrindiau a dod o hyd i rai coed sy'n ddiogel ac yn hawdd mynd atyn nhw (paid â chamu ar unrhyw welyau blodau neu ardaloedd gwyllt!).

Pa goeden sydd angen y nifer mwyaf ohonoch chi i'w hamgylchynu?

- **Faint ohonoch chi gofleidwyr coed gymerodd hi i amgylchynu'r goeden fwyaf y daethoch chi o hyd iddi?**
- **Faint o goed y gwnaethoch chi eu cofleidio cyn dod o hyd i'r un mwyaf?**

Safa'n llonydd a gwrando'n astud... mae'r parc yn llawn synau!

Mae rhai yn cael eu gwneud gan natur (fel adar, anifeiliaid, neu wynt) a rhai yn cael eu gwneud gan fodau dynol (fel siarad, gweiddi, neu redeg) neu o bethau mae bodau dynol wedi'u gwneud (fel pêl griced yn taro ystlum, ceir neu awyrennau). Edrych i weld a elli di glywed tair sain naturiol a thair sain ddynol. Noda nhw isod:

	Seiniau byd natur		**Seiniau dynol**
1		1	
2		2	
3		3	

53089-22 • 2025

Detectifs Byd Natur

ym **MHARC COFFA YNYSANGHARAD**

GOLYGFA O SAFBWYNT ADERYN

Hedfan dros y Parc!

- **Dychmyga:** Cau dy lygaid a dychmygu dy hun fel aderyn yn esgyn yn uchel uwchben Parc Coffa Ynysangharad. Lledaena dy adenydd a theimlo'r gwynt o dan dy blu.
- **Sylwa:** Pa olygfeydd rhyfeddol fyddet ti'n eu gweld o'r fan honno? Y llwybrau troellog? Y dŵr pefriog? Yr adeiladau mawreddog a'r ardaloedd chwaraeon?
- **Teimla:** Sut deimlad yw hedfan yn rhydd, gan edrych i lawr ar y byd isod? Wyt ti'n gyffrous, yn heddychlon, neu efallai ychydig yn benysgafn?
- **Disgrifia:** Nawr, agora dy lygaid a gafael yn dy bensil. Ysgrifenna ddisgrifiad byr neu gerdd am dy olygfa o safbwynt aderyn dros y parc.

Dechreua ysgrifennu gyda geiriau fel y rhain:

- 'Wrth i fi esgyn uwchben y parc, sylwais ...'
- 'Teimlais y gwynt yn fy mhlu wrth edrych i lawr a gweld...'
- 'Roeddwn i mor uchel, roedd y parc yn edrych fel...'

Dy stori/cerdd:

CRAFFU AR FYD NATUR!

Rwyt ti wedi gweld y parc fel tirwedd ac o safbwynt aderyn, nawr gadewch i ni agosáu at natur.

- **Dod o hyd i dy fan:** Dewisa ddarn o dir sy'n dal dy lygad. Gallai fod yn ardal laswelltog, yn ddarn o bridd, neu hyd yn oed yn fan creigiog.
- **Fframia dy farn:** Rho'r daflen weithgaredd yma ar y ddaear, gan wneud yn siŵr bod y petryal torri i ffwrdd dros dy ddewis fan.
- **Sylwa'n ofalus:** Cymera eiliad i edrych o ddifrif ar yr hyn sy'n digwydd y tu mewn i'r petryal. Pa fanylion bach wyt ti'n eu gweld? Dail siâp gwahanol? Cerrig lliwgar? Pryfed prysur?
- **Tynna lun o dy fyd bach:** Yn y gofod nesaf at y petryal, tynna lun manwl o bopeth rwyt ti'n ei weld drwy'r twll. Ceisia arddangos y gweadau a'r siapiau mor gywir ag sy'n bosibl. Defnyddia bensiliau lliw os oes gen ti rai!

Torra'r petryal yma ar hyd y llinell doredig

53089-22 • 2025